

SEMINARSKA NALOGA

Metulji

KAZALO:

1. UVOD
2. PREDSTAVITEV
3. VRSTE
 - Dnevni pavlinček
 - Inachis io
 - Sistematika
 - Značilnosti
 - Preobrazba
 - Beli T ali rjavi pavlinček
 - Aglia tau
 - Sistematika
 - Značilnosti
 - Preobrazba
 - Velerilec
 - Macroglossum stellatarum
 - Sistematika
 - Značilnosti
4. ZAKLJUČEK
5. LITERATURA

1. UVOD

Temo metulji sem si izbral zato, ker so mi zelo zanimiva živalska vrsta. Favna slovenskih metuljev je glede na površino naše države med najbogatejšimi v Evropi. V Sloveniji se pojavlja okrog 3200 vrst metuljev. Z nalogo si želim razširiti svoje znanje o metuljih.

2. PREDSTAVITEV

Metulji so druga najbolj številna skupina živali na Zemlji. Zaradi svojih raznoliko obarvanih kril že od nekdaj privlačijo ljudi. Z njimi se ukvarja veja biologije lepidopterologija. Uvrščamo jih v deblo mnogočlenarjev Polymeria, poddeblo členonožcev Arthropoda in razred žuželk Insecta.

Ker so tako barviti, je logično, da metulji razmeroma dobro vidijo (fasetne oči), velikokrat precej drugačne barve kot ljudje. Vidijo namreč ultravijolično, pa tudi polarizirano barvo. Krila marsikaterega metulja pod UV svetlobo pokažejo povsem drugačne barve. Še posebno dobro vohajo. Čutilo za voh se nahaja na tipalkah. Predvsem pri nočnih metuljih so pri samčkih tipalnice zelo velike.

Poln velikih preobratov je njihov življenjski cikel - popolna preobrazba. Samica odloži jajčece na rastlino, s katero se hrani izlegla gosenica. Veliko gosenic je glede prehrane zelo izbirčnih, jejo le liste ene vrste rastline. Odrasla gosenica se na rastlini zabubi in še zadnjič preobrazi. Ko buba razpoči, sončni žarki obsijejo odraslega metulja. Ta se ne bo več hranil z listi, temveč z nektarjem.

Znanost pozna preko 180 vrst dnevnih ter preko 1200 nočnih metuljev. Odlični slikovni vodnik o metuljih je napisal Jurij Kurill "Metulji Slovenije" (DZS, 1992).

3. VRSTE

Dnevni pavlinček
Inachis io

Sistematika
družina.: pisančki Nymphalidae
red: metulji Lepidoptera

Značilnosti
Rjavo rdeča krila s črnimi, rumenimi in modrimi lisami, na vsakem krilu eno navidezno oko. Spodnja stran v temno rjavih tonih.

Črne gosenice skupinsko živijo na koprivah, z njenimi listi se namreč hranijo. Odrasel metulj prezimi tudi na podstrešjih.

Preobrazba
Samica izleže jajčeca na koprivo *Urtica* sp.. Iz njih se izležejo črne gosenice z izrastki in belimi pikami. Gosenice živijo v skupini po več deset. Ko dorastejo, se zabubijo. Buba je sprva svetlo zelene barve, kasneje postaja bolj zlate barve. Po končani preobrazbi iz bube zleze odrasel osebek.

Dnevni pavliček je pogosta vrsta Posavja.

Slika 1: Odrasel pavlinček med hranjenjem

Slika 2: Ličinke - gosenice in zabubljenje

Beli T ali rjavi pavlinček

Agria tau

Sistematika

družina.: nočni pavlinčki Saturniidae

red: metulji Lepidoptera

Značilnosti

Do 7 cm velik metulj rumeno rjavih kril. Na zgornji strani ima modro "oko" s črno obrobo, na sredi pa belo liso v obliki črke T, zato ima ime beli T. Opazimo jih v pomladnih mesecih, ko samčki v dopoldanskem času letajo po svetlih bukovih gozdovih.

Preobrazba

Gosenice živijo pretežno na bukvi, so zeleno obarvane z rumenimi prečnimi črtami. Buba preživi zimo med odpadlim listjem.

Slika 3: Dnevni počitek samčka na vrbi

Velerilec

Macroglossum stellatarum

Sistematika

družina.: večče ali somračniki Sphingidae

red: metulji Lepidoptera

Značilnosti

Kolibri! To pomisli veliko ljudi ko v poletnih večerih na razcvetenih okrasnih lončnicah pred hišo ali na verandi zagledajo velerilca. Res s svojim načinom letanja med cvetovi iz katerih srkajo nektar spominjajo na kolibrije. Medtem, ko ostali metulji "med malico" sedejo na cvet, pa velerilec ledbi pred cvetom v katerega iztegne svoje cevasto sesalo. Pravi izziv za fotografa, saj je prekratek čas na enem cvetu.

Leta lahko podnevi, še večkrat pa ga vidimo v mraku. Prve osebkke opazimo v času cvetenja kovačnika, opaziti pa ga je do jesenskih dni.

Gosenice zelenkastih in rjavih barv se hranijo na raznih vrstah lakote, zvezdic in pravega brošča (J. Kurillo, Metulji Slovenije).

Sicer pa velerilec ni edini "kolibri" med našimi vrstami metuljev. Pogost je tudi slakov veččec *Herse convolvuli*.

Slika 4: Velerilec pri hranjenju

4. ZAKLJUČEK

S seminarsko nalogo sem si razširil obzorje v poznavanju metuljev. Med približno 1.400.000 opisanimi vrstami živih organizmov na Zemlji je deset odstotkov vrst iz redu metuljev. Zanimiv mi je podatek, da metulji vidijo ultravijolično in tudi polarizirano barvo.

5. LITERATURA

Internet:

Klenovšek D.: Metulji. (elektronski vir). 2003. (citirano 16. Avg. 2003)

Dostopno na URL-naslovu:

<http://www2.arnes.si/~oskksavokl3/metulji.htm>

Revija:

čelik T.: Metulji. Proteus, 2-3 (2004) št. Str. 89-97